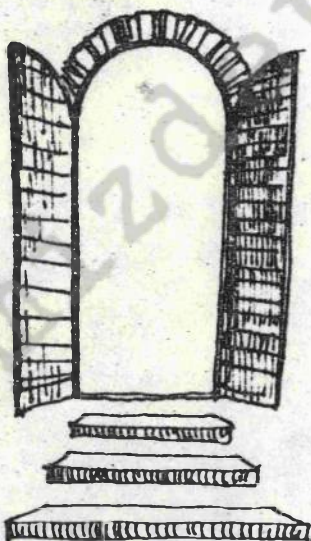

R a N

Radost a Nádej

2/1987

na tému:

Otvorenost' svetu

Z obsahu:

Chýrne gesto "otvárania okien" sa už dnes stalo na celom svete pojmom. Cirkev dnes už nie je nedostupným bralom z dogiem a zákonov, ale žije vo svete, ktorý považuje za svoje skutočné pracovisko. Čím je determinovaná seberealizácia Cirkvi dnes? O tom hovorí úvodník - ROZVOJ VIERY - str. 4

Kresťanskí vyskúšaní podrobujú analýze celý Marxov systém. Vo všetkom možno nájsť aj kleby. Napr. marxizmus dal mnohým zotročenciam novú nádej - O ZAČIATKOCH MARXIZMU - str. 6

Naša otvorenosť svetu sa nemôže chápať tak, že dovoľme miešanie kresťanstva s nekresťanskými prvkami. Napr. používanie techník jógy v kresťanskej kontemplácii, nie je bez nebezpečenstva. O možnostiach použitia techník jógy v kresťanskej kontemplácii - str. 9

"Čo je človek?" - pýtajú sa veriaci aj neveriaci. Teológ K. Rahner tvrdí, že len viera môže dať odpoveď na túto otázku. Logicky a veľmi trpezlivo vysvetľuje, že človek o sebe veľa nevie a teda nevie na čo má zamerať svoje snaženie a námahy. Dochádza k uzáveru, že treba prijať riziko, nazývané milosť, a treba to prijať prostredníctvom Cirkvi, bez ktorej nerozumieme evanjéliu. Rahnerovu úvahu - ČLOVEK _ OTÁZKA BEZ ODPOVEDE - prinášame na str. 13

Kedyś bolo možné za najlepších kresťanov považovať tých, čo sa oddelili od sveta /rehoľníci, pustovníci/. Takéto oddelenie sa od sveta nestratilo ani dnes svoj význam a predsa sa ťažisko kresťanského života presúva do ruchu sveta, aby v ňom bol kresťan soľou a svetlom. V tomto ruchu nemôže byť osamotený. Na výčitky adresované kresťanským spoločenstvám odpovedáme na str. 16

Otvorenosť kresťana voči svetu sa prejavuje aj v tom, že sa do svojich chýb neuzatvára a o chybách iných nemlčí. AKO NAPOMÍNAŤ? - str. 20

Sme vďační prispievateľom, lebo si uvedomujú, že spolu vybudujeme viac. Pokyny a odkazy pre nich - str.24

V našej modlitbe máme pamätať na to, že iní nás pozorujú - už nežijeme za zatvorenými oknami. - str. 27

Čo robiť pred a po začiatku sv. omše? - str. 28

Otvorenosť potrebám bratov vyjadríme aj piesňou.- str. 31

Rozvoj viery

Povedali mi, že treba napísať o rozvoji viery. O rozvoji viery vo svete bez viery, vo svete, v ktorom prebieha "kríza viery". Je slovo "rozvoj" protikladom slova "kríza"? V akom význame slova "rozvoj" možno hovoriť o "rozvoji viery"?

Vieroučná konštitúcia II. VK - Dei Verbum - hovorí: "Cirkev totiž v priebehu vekov neprestajne smeruje k plnosti Božej pravdy, kým sa na nej nespĺnia /nenaplnia/ slová Božie." /DV 8/

Rozvoj viery teda znamená smerovanie človeka k Božej pravde, stále plnšia účasť človeka na Božej pravde. Duch Svätý v priebehu dejín postupne odкрýva obraz Boha. Aj v dnešnej dobe ho odкрýva, takže máme právo na iný, plnší obraz Boha, než aký mali naši predkovia, ale máme aj povinnosť zaujať aktívny postoj pri hľadani Božej pravdy.

Duch Svätý vane kam chce. Môže prehovoriť nielen cez určeného teológa alebo cez kardinála či pápeža, ale aj cez farára z Arsú, cez sv. Terešku Ježiškovu alebo cez Foucaulda, či brata Rogera z Taizé. Počas koncilu visela vo vzduchu otázka: Čím bude determinovaná sebarealizácia Cirkvi? Situáciu charakterizoval Walter Kasper takto:

Na jednej strane nevera a beznádejnosť vnútrocirkevných reakcionárov, ktorí sa domnievajú, že musia utahovať disciplinárne skrutky a používať rôzne politické úskoky, lebo vôbec nedôverujú svojej veci a nie sú presvedčení o tom, že táto vec môže mať dnes znova šancu. Na strane

drahejš - bezhlavý útek do predu, prearhívanie drahocenného dedičstva za misu šošovicepochybného potlesku tých, ktorí si už beztak myslia, že na veci viery nič nie je.

Koncil odmietol podporovať extrémne pozície a pokúsil sa o sprostredkovanie zdravého stredu. Po niekoľkých rokoch od koncilu sme svedkami toho, že sebarealizácia Cirkvi je stále determinovaná skutočnosťou Magistéria /učiteľský úrad Cirkvi/. Ani dnes, v období vzrastu ľudskej slobody, Magistérium nestráca význam. Stráca síce časť doterajšieho významu, ale získava nový /alebo skôr obnovený/ význam - oveľa dôležitejší - totiž ukázať svetu, ako žiť podľa viery.

Zámer koncilu nebol vieroučný, ale pastorálny. Nie rozmnožovanie dogiem, ale rozšírenie viery v aspekte, vovádzanie dogiem do života. Zámerom koncilu bolo: realizácia viery v konkrétnom živote. Tento zámer bol základom každej obnovy v dejinách Cirkvi. Lebo nie ten, čo hovorí: "Pane, Pane" ale ten, kto koná to, čo hovorí, zaslúži si odmenu. /porov. Lk. 6.46n/ Vierouka nemá význam, ak je odtrhnutá od života, alebo ak sa chápe a prijíma ako odtrhnutá od života. Teda obnovený a zdôraznený aspekt Magistéria je tento: vierouka na základe mravouky. Magistérium už neexkomunikuje, nerozkazuje, nepanuje, ale ponúka svetu cestu, chce poradiť ako žiť nový život darovaný Kristom a ako tento nový život žiť v dnešnom svete. Cirkev svojimi skutkami a názormi ukazuje sebe a svetu vieru. /porov. Jak. 2.18/

V tom sa prejavuje služba Cirkvi tomuto svetu. A v tom sa

prejavuje /alebo má prejavovať/ aj sľužba každého kresťana Cirkvi a svetu, že bude menej "kázať" o Bohu a že bude o viere hovoriť tak, že vysvetlí a zdôvodní ľuďom motívy svojho konania.

O začiatkoch marxizmu

Svedčia dejiny kresťanstva o tom, že ono šlo ruka v ruke s vedeckým poznaním sveta? Zdá sa mi, že nie. Zdá sa mi, že nešlo ruka v ruke, ale že nešlo ani za vedeckým poznaním sveta. Kresťanstvo bolo krok vpredu a ukazovalo vedcom a mysliteľom smer, aby sa ľudstvo nestalo otrokom, ale pánom vedy a techniky.

Kresťanstvo, hlásajúce neohraničenosť ľudského rozvoja - neohraničenosť v poznávaní a v láske - si stále zachováva svoju vitalitu, zatiaľ čo pozitívne vedy ju strácali najmä v obdobiach vedeckého skepticizmu a relativizmu. To urýchlilo vznik nadsasy, ba až pripasti, v hodnotení možnosti ľudského poznávania a chcenia, medzi kresťanstvom a tzv. pozitívnymi vedami.

Vedecký skepticizmus a relativizmus bol prelomený marxizmom - naoko vitálnym a nádej dávajúcim filozofickým systémom. Marxizmus vznikol v čase, keď Cirkev zanedbala praktické riešenie sociálnych otázok. Teoretické riešenie Cirkve zanedbala, skôr naopak, Cirkev vlastnila dôsledne prepracovanú, filozoficky podloženú náuku o spoločnosti, ba možno povedať, že iba Cirkev takúto náuku vlastnila. Neboli

však podmienky na jej realizáciu v praxi. V tejto situácii musel začať od nuly ten, kto chcel vypracovať inú náuku o spoločnosti. A to je veľmi povážlivé, ťažké, s malými perspektívami. A treba dodať, že je to aj obdivuhodné. Marxizmus však nezačínal od nuly. Vypožičal si niečo z kresťanstva. V ňom má svoje korene, ale vypožičal si iba časť - totž oblasť sociálno-ekonomickú - a zabsolutizoval ju na celok. Marxizmus sa rodil pod silným vplyvom dobových podmienok, bez ohľadu na objektívne dobovo-filozofické skutočnosti. Vznikal z bezmocnosti robotníckej triedy riešiť sociálne problémy. Táto bezmocnosť a zúfalstvo prenikali vtedajšieho človeka natoľko, že nad poznávacou stránkou takmer úplne víťazili predstavy o lepšom svete, o svete bez vykorisťovateľov a pánov, bez tried a násillia. Tomuto "lepšiemu svetu" vykorisťovaný človek celkom podriadil svoje myslenie a konanie, vytvoril z neho takmer bezprostrednú skutočnosť a zasvätil svoj život a svoj zápas príchoďu tohoto vysnívaného sveta.

Tak sa idea stala - ako už mnohokrát v dejinách - absolútnym pánom a vládcom nad človekom, ktorý, determinovaný dobovými podmienkami, stáva sa obeťou svojich vlastných predstáv.

Vzťahy medzi triedami, štátmi, zväčšovanie rozdielov v súkromnovlastníckych vzťahoch, udalosti, do ktorých sa človek nezávinane dostával, priniesli mu zbedačenie, nešťastie, ohrozenie. Príčiny videl v triednom rozdelení,

riešenie v revolúcii.

Prvé primitívne utopistické názory nezankli po ich odsúdení praxou. Rozvíjali sa do väčších sústav. "Dokonalá spoločnosť" sa stáva stále silnejším vládcom nad ľuďmi. Aj keď tvorcovia týchto sústav mali ušlechtilé predstavy a ciele, ich teórie stále zostávajú prevráteným videním skutočnosti, čo prax až doteraz dokazuje. Ešte stále myšlienka triednej nezávislosti zotročuje človeka, jeho duchovný svet.

Treba priznať, že prenikanie marxistických názorov medzi zbadačený ľud malo aj svoje klady. Totiž, ilúzie pomáhajú žiť, prežiť, zápasit'. Ilúzia lepšieho aveta dala zotročeným novú nádej v ich bezvýhodiskovom postavení. Ľuďom síce zostala len idea, ktorej pravdivosť si samozrejme nemohli overiť, ale idea žila v ich vedomí a oni ani nepocitovali potrebu jej overenia. Zvyknutí čakať rozkazy, na heslá a frázy, čakali a čakajú doteraz. Keďže pravdu poznali len vedúci stranícki funkcionári, davu ostávala len nádej. V prípadoch, keď skúsenosť bola v rozpore s frázami, ostávala tá istá cesta - veriť v platnosť marxistickej myšlienky. A tak dejiny marxizmu sú dejinami neustáleho opakovania jedných a tých istých téz, jedného a toho istého systému dokazovania a toho istého mechanizmu zakrývania skutočnosti. Lepší svet a strana stoja vysoko nad človekom, sú jeho páni. On si môže Stranu nakloniť a za odmenu pracovať v jej službách. Už má človek no-

vého pána, nového zotročovateľa, nové zdôvodnenie jeho rovnakého a nezmeneného postavenia. Nádej odporuje skúsenosti, ale je to preto, lebo ešte existuje triedne rozdelený svet, ale p o t o m ...

Tak aj dnes, v období gorbačovovskej perestrojky, ilúzia je ďaleko pred skutočnosťou a rozum sa musí podriaďiť, musí slúžiť "pravde o lepšom svete".

Možnosť požívania techník jogy v kresťanskej kontemplácii

Podstata kresťanského náboženského života spočíva v uskutočňovaní kresťanských požiadaviek morálneho života a v uskutočňovaní požiadaviek spojených s povolaním a milosťou, ktoré /povolenie a milosť/ človek dostáva v Ježišovi Kristovi. Tak to chápal sám Pán Ježiš, ktorý Dekalóg i požiadavky prorokov zhrnul do prikázania lásky. Tak to chápal aj sv. Ján, apoštol lásky, i sv. Jakub, apoštol viery prejavenej v skutkoch. Tak to chápal aj sv. Pavol, keď hlásal, že je potrebné nahraďiť literu zákona živou prítomnosťou Ducha Svätého v nás, lebo jeho prítomnosť v nás je najlepším pravidlom nášho kresťanského života.

Cielom náboženského života je teda svätosť a dokonalosť v tomto živote, prejavená v nasledovaní lásky Nebeského Otca a lásky Ježiša Krista. Nie je možná bez čistoty kultovej a morálnej.

a/ Čistota kultovo-rituálna má základ v uznaní Boha

a našej závislosti na Ňom. Vieme, ako rôzne predpisy a ríty usmernovali túto požiadavku náboženského života v Starom Zákone.

Evanjelisti zaznamenávajú uskutočňovanie týchto požiadaviek Ježišom Kristom: "Keď uplynuli podľa Mojžišovho zákona dni ich očisťovania, priniesli ho /Ježiša/ do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, a aby obetovali, ako káže Pánov zákon, pár hrdličiek, alebo dva holúbky".

/Lk 2, 22-25/

Ježiš sám plní požiadavky Zákona, keď povzbudzuje Jána Krstiteľa, aby ho pokrstil, keďže sa tento zdráhal, /Mt 3,15/ neskôr posielal uzdraveného malomocného, aby sa ukázal kňazom /Mk 1,14/, ale súčasne vystríha pred zrutinizovaním takej požiadavky, ktorá nielenže nie je výrazom kultovo-rituálnej čistoty, ale je zameraná priamo proti jej zmyslu. /napr. uzdravenie človeka v sobotu, Mt 12,9-15/

b/ Čistota morálna - už v Starom zákone predstavovala podstatnú požiadavku náboženského života. Zmluva uzavretá s Abrahámom. Dekalog, daný Bohom Mojžišovi a vysoké morálne požiadavky prorokov našli svoje naplnenie v Novej zmluve, ktorú uzavrel Boh s novým Božím ľudom prostredníctvom Ježiša Krista.

Cieľom je čínorodá láska, postavená na čistote kultovej a morálnej. Prostriedkom, vedúcim k tomuto cieľu, je čistota povolenia. Sme povolaníbyť dokonalými, ako náš Otec, povolaní k tomu, aby sme sa mu čo najviac prispôbili, aby

sme sa s ním zjednotili. V tejto súvislosti treba vidieť evanjeliové rady, aj požiadavky tzv. škôl asketicko-mystického života v lone Kristovej Cirkvi. Vedome sa tu rozlišujú požiadavky asketické a mystické, lebo toto rozdelenie má zásadný význam v súvislosti s technikami jogy. Oblasť mystiky je totiž výlučne špeciálnym Božím darom, na prijatie ktorého sa človek môže dispenevať - o tom klasickým spôsobom píše sv. Ján z Kríža v knihách o temnej noci zmyslov a noci ducha, oblasť askézy závisí od človeka, od jeho zaangažovania sa, od jeho úsillia a vytrvalosti. A iba na tejto rovine asketicko-kresťanských praktík má miesto otázka využitia jogistických techník v rozvoji kresťanského duchovného života, zvlášť v oblasti kontemplatívneho života.

Takéto techniky jogistických cvičení, ako je kontrolované dýchanie, primerané polohy tela alebo zvláštne cvičenia psychickej koncentrácie, smerujú priamo k meditácii a môžu byť veľmi osožné aj pre kresťanov. Zdá sa, že skutočnosť prelínania sa návodov a praktík kresťanských a jogistických nie je žiadnou novinkou. Svedčia o tom kresťanské prvky v meditáciach jogy a tiež niektoré praktiky jogy v kresťanskej modlitbe, zvlášť vo východnej cirkvi a v niektorých kruhoch mníšskeho života.

Kresťanská kontemplácia - ako sme vyššie uviedli - je dar nadprirodzený a zväčša predstavuje ovocie mystického života. Treba povedať, že úloha jogy v kresťanskej kontem-

plácií je tá istá ako úloha asketických cvičení. Je to úloha pomocná, služobná, zameraná na očistenie poľa pre kontemplatívny život, na uschopnenie nášho tela, psychiky a ducha na prijatie a prežívanie daru kontemplácie. Používanie techník jogy nijako nenarúša absolútnu suverénnosť a slobodu Boha - darcu daru kontemplácie. Veď ak kontemplácia je stretnutím slobodného Boha a slobodného človeka, musíme uznať, že všetky asketické snahy a teda aj spomínané techniky jogy stoja v službe tejto slobody.

Dnešný svet, trpiaci materializmom a ateizmom, poskytuje vhodnú pôdu pre všetko, čo sa ponúka ako východisko z duchovnej a duševnej púšte. Joga si pomaly podmaňuje Európu a často preniká aj do kresťanských kruhov. Treba pripomenúť že: a/ joga, ani v krajinách, odkiaľ pochádza, neprináša to, čo sľubuje,

b/ kresťania v týchto krajinách ostro odmietajú kombináciu jogy s kresťanstvom /najmä v Indii/,

c/ joga sa šíri hlavne v tých prostrediach, kde niečo z kresťanstva zahŕňa /výnimku tvoria niektoré telesné cvičenia - ásány = polohy - ak sú samostatné - vyčlenené z celku a majú zdravotné zameranie/.

Preto v niektorom z budúcich čísel širšie rozoberieme nebezpečenstvá vyplývajúce z používania prvkov jogy v kresťanskej kontemplácii...

Karol Rahner

Človek - otázka, na ktorú nemožno odpovedať.

Môžeme vyčerpávať ju odpovedať na všetky otázky, ktoré prináša život? Nebude každá z odpovedí útekou od položenej otázky? A odpovedi, akú ponúka evanjelium, nerozumíme naivne, akoby to bola hotová ideológia?

Kto je človek? Čo sa týka mojej odpovede, nechcem hovoriť do prázdna. Zdá sa mi, že človek je otázka, na ktorú sa nedá odpovedať. Prečo? Je pravda, že každý človek má mnoho skúseností so sebou samým, takže sa v podstate pozná. Je pravda, že v antropologických vedách existuje množstvo teórií o človeku a je ich stále viac. Je pravda, že neexistuje taká metafyzická alebo teologická antropológia, v ktorej by bolo všetko nezmyselné, alebo nepevné. Skôr naopak. Ale:

Ako je to s našimi skúsenosťami /rozašírenými cez literatúru a umenie/? Všeličo skúšame a potom na to zabudneme. Všeličo skúšame a potom nechápeme zmysel toho, čo by sme možno chceli vrátiť späť, ale sa už nedá. Zo všetkých našich činov si berieme ponaučenie pre budúcnosť. Ale tá nie vždy potvrdí, že naše uzávery boli správne.

Čo teda vieme o sebe na základe svojich skúseností? Ak svoje skúsenosti hodnotíme, triedime, posudzujeme a na základe toho pokúšame sa vytvoriť nejaký vlastný, individuálny systém, treba mať vážne obavy, že sa do tohto systému uzatvoríme tak, že budeme všetko posudzovať aprior-

ne. Na základe skúsenosti - "predčasné úsudky". Predsa len bolo by dobre vedieť o sebe niečo jednoznačné a pevné. A keď začne niekto iný hovoriť o svojich skúsenostiach, začneme sa strachovať a začneme sa krčkovite držať svojich vlastných až natoľko, že povieme: "Každý má iné skúsenosti a hotovo". Ale aj napriek tomu by sme sa chceli dozvedieť o sebe aj o iných niečo objektívne. Málo vieme o sebe: máme skúsenosť, že naše skúsenosti sú sväčša ohraňované, že sú v nich medzery, ktoré ťažko vysvetliť, že sú "zaaranžované" v skúsenostiach iných, a veľakrát sú protikladné a inými našimi skúsenosťami, takže veľa skutočností sa mohlo udiať ináč, než sa udialo. Omnis homo mendax. /Všetci ľudia klamú/. Kto môže zodpovedne vyhlásiť, že nezneužíva svoje skúsenosti, ktoré nie sú dobrovoľné, na klamanie seba kvôli sebe samému? A tak dochádzame k skúsenosti, že skúsenosť je otázka, na ktorú nemožno odpovedať vlastným životom. Hoci pre mnohých sa skúsenosť stala odpoveďou, zostáva iba odpoveďou čiastočnou, neschopnou vysvetliť človeka v celosti, človeka v jednote. Nie je schopná priviesť človeka k sebaopochopeniu a k sebaovládaniu.

"Vzorec človeka" v antropologických vedách.

Čo hovoria empirické skúsenosti v antropologických vedách? Treba povedať, že sú to tiež len skúsenosti človeka, hoci sú systematicky a kolektívne spracovávané. Ak teda hovoríme a usudzujeme, že antropologické vedy neposkytujú nám odpoveď, je to len doplnenie toho, čo bolo povedané

vyššie. Aby si to niekto nevysvetľoval zle, povieme si najprv niečo o prednostiach týchto vied. Ak mi vyoprujú slepé črevo sterilne a úspešne, ak prostriedok na spanie mi pomáha pokojne zaspať, ak nemusím už žiť ako Neandertálec, ak pomocou satelitu môžem sledovať futbal v Kalifornii, ak... /ruku na srdce/ bez akýchkoľvek protestov proti spoločnosti konzumnej, odpornej a prekliatej - nechceme to zahodiť, ak to všetko prijímame, žijeme z týchto vied /s z iných, im príbuzných prírodných vied/. Sám život ich chváli a ani táta ich nemôžu ohovárať. Tiež nemožno poprieť, že bádania, ktoré prevádzajú, môžu byť sprevádzané chválou a to nie iba chválou za odkrývanie životných pôžitkov.

Ale napriek tomu nepoznáme odpoveď na našu otázku. Poznáme odpovede na otázky? Pluralizmus týchto vied je neobyčajne veľký a z ich odpovedí sa nezrodí odpoveď. Odpovede sa nedajú zjednotiť, zliať do jediného "vzorca človeka": Lebo to "psychické", ktoré bezpochyby sa nachádza v každom človeku, nemožno redukovať na "fyzické", aj keď je veľkou úlohou antropológie poznať na jednotu ducha a matérie a čoraz viac vidieť ich ako neddeliteľné.

Ťažkosť spočíva v tom, že ak hypoteticky prijmeme samostatnosť ducha a matérie, nezabúdeme sa bez predmetu, cez ktorý sa duch alebo matérie prejavuje. Pre prírodné vedy je neprijateľné redukovať všetko na proces myslenia, alebo redukovať myslenie na funkciu mozgu.

Ďalej: Mne, jednotlivcovi, nie je možné vtláčiť všet-

ky antropologické poznatky do hlavy a to z dôvodov obmedzenosti pamäťovej kapacity, obmedzenosti času môjho štúdia a mojich slobodne zvolených oblastí záujmu. Tak isto tu nepomôže žiadny kompiuter, ktorý by sa postupne mohol naplňovať vedomosťami väčšieho rozsahu, než je schopný pojať môj mozog. Lebo pre kompiuter je ľahostajné, aké stanovisko prijme a hoci by bol kompiuter dokonale programovaný, z jeho uzáverov má pre mňa význam len to, čo sa dá zladiť s mojimi vlastnými poznatkami. A tak vo mne ostane veľmi ohraničený a v konečnom dôsledku dobrovoľný výber z toho, čo nám podávajú antropologické vedy. A pripustíme aj to, že niektoré poznatky antropologických vied sú zneužívané inými na to, aby mnou manipulovali tak, aby som sa tomu nemohol brániť.

Teda: ak by sa aj obsah všetkých antropologických vied vtlačil do mojej hlavy, bol by on v mojej hlave, m n o u chápaný, m n o u "aranžovaný", m n o u - ako slobodným človekom - užívaný. A práve z dôvodu slobody nikdy by som nevedel nič istého a vyčerpávajúceho o svojich vlastných rozhodnutiach, ktoré nikdy nemôžu byť rozumom adekvátne zhodnotené, lebo samotné rozhodnutia sú znovu slobodným aktom. Súhrn vedeckých poznatkov chápaných vo svetle slobody by znovu vytvoril otázku bez odpovede. A ešte pár slov pre tých, ktorí nerozumeli vyššie povedanému: keďže všetky antropologické vedy sú ešte "na ceste", majú viac nezodpovedaných, než zodpovedaných otázok; súhrn otáz-

sok je väčší, než súhrn odpovedí. A preto: človek nemôže čakať na to, že niekedy vo vzdialenej budúcnosti bude existovať veda, ktorej bude všetko úplne jasné. Nemôže žiť v temnote. Nestačí mu konštatovanie, že zostáva viac otázok ako odpovedí.

/pokračovanie v budúcom čísle/

Spoločenstvo

Denne sa stretávame s ľuďmi. Nijelen so sebcami, s hašterivými a neochotnými, ale aj s ľuďmi plnými lásky, ľuďmi vytvárajúcimi príjemné prostredie, ochotnými pomôcť, povedať dobré slovo, poradiť sa alebo poplakať si s nami. Takých je dosť, najmä v prostredí kresťanskom. Vplývajú na spoločenstvo a spoločenstvo vplýva na nich. Nie je azda vplyv spoločenstva taký silný, že ruší osobnú slobodu?

Naši nepriatelia nám často vytýkajú, že kresťanstvo ako "dogmatický systém" vedie kresťanských laikov - a mnohokrát aj členov cirkevnej hierarchie - k priemernosti, k pasivite, že jednotným morálnym zameraním /jednotné mravné normy/ vedie k produkcii "sériového typu osobností". Tvrdia, že v Cirkvi sa v mene jednoty potláča iniciatíve vedené z doľa a tým sa hatí rozvoj ľudskej individuality. Vyčítajú nám, že perspektívy Cirkvi sú nezjednotené s perspektívami jednotlivca a individuálne záujmy sa tak utopia v záujmoch celocirkevných /otázka poslušnosti/.

Tieto výčitky majú korene v neznalosti cirkevnej náuky o spoločenstve a o Cirkvi ako "spoločenstve spoločenstiev". Vieme, že človek sa stáva osobnosťou len ako nositeľ určitých spoločenských vzťahov. A tieto spoločenské vzťahy nie sú determinované len stavom vedomia, duchovným profilom osobnosti. Do spoločnosti sa človek včlenuje prostredníctvom spoločenstiev, prostredníctvom malých skupín ako je napr. študentský kolektív, pracovný kolektív, rodina, národnostná skupina a pod. Teda vzťahy medzi osobnosťou a spoločnosťou vždy sprostredkuje určité spoločenstvo. Ono je spojovacím článkom.

Sociálnu skupinu si nie vždy človek vyberá. Ale sám sa rozhoduje pre spoločenstvo ľudí, medzi ktorými chce naplniť svoj život. Takéto spoločenstvo nie je náhodné a už vôbec nie nevyhnutné. Človek si nehľadá spoločenstvo preto, aby sa mu slepo podriadil, aby sa stal jeho súčasťou, aby nemusel vyvíjať iniciatívu. Spoločenstvo je /má byť/ založené na dynamických vzťahoch vzájomnej spolupráce, vzájomnej pomoci a vzájomnej zodpovednosti. Spoločenstvo zjednocuje činnosť ľudí, motivuje ich a usmerňuje ich hodnotovú štruktúru.

II. vat. koncil v pastorálnej konštitúcii *Radosť a Nádej* povzbudzuje k budovaniu kresťanských spoločenstiev, zároveň varuje pred individualistickou etikou a dôraz kladie na úctu k ľudskej osobe, ktorej /úcte/ nemá spoločenstvo prekážať ale napomáhať:

"Medzi základné črty dnešného sveta treba zaradiť vzrast vzájomných medziludských vzťahov, ktorých rozvoj veľmi napomáha terajší technický pokrok. Lenže bratský dialóg medzi ľuďmi sa neuskutoční týmto pokrokom, ale hlbšie, v spoločensve ľudí a to si vyžaduje obojstrannú úctu k ich plnej duchovnej dôstojnosti. Kresťanské zjavenie veľmi podporuje pestovanie tohto spoločenstva medzi ľuďmi a súčasne nás privádza k hlbšiemu chápaniu zákonov spoločenského života, ktoré Stvoriteľ vpísal do duchovnej a mravnej prirodzenosti človeka" /GS 23/.

"Prenikavé a rýchle zmeny vyžadujú so zvýšenou naliehavosťou, aby sa nikto neuspokojil s čisto individualistickou etikou, z nepozornosti voči vývoju vecí alebo z tupej zotrvačnosti. Povinnosti diktované spravodlivosťou a láskou sa plnia čím ďalej tým lepšie vtedy, keď každý, pričínujúc sa o spoločné dobro podľa svojich schopností, so srdečnosťou na potreby iných, napomáha a podporuje aj verejné a súkromné ustanovizne, ktoré pracujú na zlepšovaní životných podmienok človeka".

"Nech sa všetci svedomite usilujú zaradiť spoločenské záujmy medzi hlavné povinnosti dnešného človeka a ako také ich aj zachovávať. Lebo čím viac sa svet zjednocuje, tým zjavnejšie úlohy človeka presahujú jednotlivé spoločenstva a postupne sa rozprestierajú na celý svet" /GS 30/.

Teda človeku, ako spoločenskej bytosti, je prirodzené budovať spoločenstvá. O to prirodzenejšie vytvára

spoločenstvá človek - kresťan. V kolektíve sa človek formuje ako spoločenská bytosť, v kresťanskom spoločenstve sa formuje človek ako kresťan. Tvorivú schopnosť spoločenstva určuje kvalita osobnosti, ktoré ho tvoria. Čím väčšie je duchovné, mravné a vedomostné bohatstvo jeho členov, tým silnejším prostriedkom výchovy a rozvoja osobnosti sa takéto spoločenstvo stáva. Každý jednotlivec sa podieľa na duchovnom bohatstve spoločenstva. Spoločenstvo jednotlivca nenivelizuje, ale naopak, umocňuje jeho silu.

Poznáme rôzne formy kolektivizácie, mnohokrát však sa ľudia spájali do skupín zameraných "proti niekomu". Napr. trieda proti triede, národ proti národu, všetci proti všetkým. Kresťanské spoločenstvo sa zakladá na principiálne inom spojení medzi ľuďmi. Základom kresťanského spoločenstva je láska. Ona je aj naplnením zákona /Rim 19, 9-10, 1Jn 4,20/. "Dalekosiachly význam prikázania lásky sa potvrdzuje v dňoch, keď ľudia čoraz viac závisia jeden od druhého a keď sa svet čím ďalej tým viac zjednocuje"/GS 24/.

Kresťanské spoločenstvo je zamerané na rozvoj vzťahov medzi ľuďmi. Nie je jeho obsahom vzťah k materiálnej produkcii, ale ide v ňom skôr o produkovanie hodnôt duchovných, ba o produkciu nového človeka. Tak vzniká vnútorné, životodárne, takmer bytosťné spojenie osobnosti a spoločenstva, takže spoločenstvo tvorivo ovplyvňuje osobnosť, ovplyvnená osobnosť obohacuje spoločenstvo a pros-

triedníctvom spoločenstva celú spoločnosť. Na základe spolu-
 luvytvorených duchovných hodnôt realizuje jednotu ľudskej
 rodiny.

Použitá literatúra: Dokumenty II. vat. koncilu

Pavol VI: prejav na zhromaždení

OSN 4. 10. 1965

Ján XXIII: Mater et Magistra, enc.

15. 5. 1961

Duchovný život

Niečo o napomínaní.

Kresťanstvo je náboženstvom spoločenstva. Byť kresťanom znamená zodpovednosť pred Bohom nielen za seba, ale aj za tých, s ktorými sa stretávame, pracujeme, žijeme, ba za všetkých ľudí. Kto nenapomenie vinníka, stáva sa spoluvinníkom. Vždy sa stáva spoluvinníkom? Ak nie, za akých podmienok? Ak áno, ako, kedy, koho treba napomínať?

1. Tí, ktorí nám ublížia. Mt. 18, 15n: "Ak sa tvoj brat prehreší proti tebe, choď a napomeň ho medzi štyrmi očami. Ak ťa počúvne, získal si svojho brata. Ak ťa nepočúvne, priber si ešte jedného, alebo dvoch, aby bola každá výpoveď potvrdená ústami dvoch alebo troch svedkov. Keby ani ich nepočúvol, povedz to cirkvi. A keby ani Cirkev nechcel počúvnuť, nech ťi je ako pohan a mýtnik". Jasná reč, treba len dodať, že svedok má byť nestranný a že záleží na spôsobe, na forme napomenutia.

2. Koho napomenúť? 1 Tim 5,20: "Tých, čo hrešia, karhaj pred všetkými...". Teda nie každého, kto má iný názor ako ja.
3. Kto môže napomínať? Rim. 15,14: "Ja som o vás, bratia moji, presvedčený, že aj vy ste plní dobroty, naplnení všetkým poznaním, takže sa môžete aj vzájomne napomínať". Mt 7,3n: "Prečo vidíš smietku v oku svojho brata a vo vlastnom brvno nezbadáš?" Kol. 3,16: "Vo všetkej múdrosti sa navzájom počúvajte a napomínajte a a vďačnosťou spievajte Bohu žalmy".
4. Cieľ napomínania: 1 Kor 4,14: /píše o tom, ako sa Korintania stali divadlom pre svet a karhá ich za ich chvastavosť a vynášavosť/ "Toto nepíšem, aby som vás zahabil, ale aby som vás napomenul ako svoje milované deti." 2 Tim 2,25: "Pánov služobník/ tých, čo odporujú má mierne karhať, možno im Boh dá kajúcnosť, aby poznali pravdu a vymanili sa z osídel diabla..."
5. Aj apoštoli napomínali /Sk. 20,31; 1 Sol 4,1; 1 Sol 5, 14.../ aj Pán Ježiš napomínal a ani jeho napomínanie nebolo vždy účinné. "Prečo nechápete moju reč? Preto, že nemôžete počuť moje slovo. Vaším otcom je diabol a vy chcete plniť túžby svojho otea". /Jn 8,43/ Ani naše napomínanie nebude vždy účinné, aj napriek dodržaniu zásad o napomínaní.
6. Treba skúmať toho, koho chceme napomenúť. Treba skúmať dôvody jeho konania, motívy jeho zlých skutkov, aby sme

nadviazali na to, čo je v jeho vnútri, aby naše napomínanie nevedlo k rozpolteniu osobnosti. To predpokladá venovať mu čas a venovať mu svoju lásku. Lebo len tak možno odstrániť príčinu jeho chyby. Ona má byť cieľom napomenutia, nie vonkajší dôsledok.

7. Vek. Malé deti treba napomenúť radikálne, čím je človek starší, tým väčší priestor treba ponechať osobnej slobode a to nielen z dôvodu slušnosti, ale aj účinku napomínania.

8. Ako? Tak, aby som už viac nemusel napomínať. Nikdy nie sucho a chladne, ale s otcovskou láskou, bez zvýšenia hlasu. Z toho dôvodu je niekedy dobre odložiť napomenutie na čas, keď sa viac ovládať. Možno skúsiť cez iných, ktorí majú na vinníka väčší vplyv. Možno skúsiť osloviť ho formou návrhu alebo otázky. Možno využiť psychológiu pochvaly a odmeny: najprv niečo pochváliť a až potom kritizovať. U niekoho - aj nedostatok pochvaly je trestom a napomenutím /to využíval napr. Don Bosco/. U niekoho stačí pohľad. /Ježiš vyčítavo pozrel na Petra Lk 22,61/

Treba, aby napomínaný pochopil /ak sa to dá/, že ide o jeho dobro, aby mal strach zo straty tohto dobra. Ak sa to nedá, aspoň treba ponúknuť namiesto zla niečo iné, čo je menej zlé /využiť tzv. strach z vákuu/.

9. Ako často? Kto stále napomína, stáva sa neprijemným, otravujúcim, neobľúbeným, otravujúcim prostredie. Taký-

to človek zabúda, že to odporuje láske, ktorá je základom napomínania. Napomenutie, ak dotyčný vie, že je napomínaný, netreba opakovať. Zopakovať ho možno po zmene situácie, prostredia alebo vzťahov. Tiež vtedy, ak som našiel iné motívy, ak dôvody, ktoré predkladám, sú nové. Netreba zabúdať na to, že v Písme Sv. sa často prelínajú slová napomenutia a povzbudzovania. Teda napomínať - nie často, povzbudzovať - to je niečo iné.

10. Náš Pán je v napomínaní nás veľmi trpezlivý, jemne nasečňuje, bez tvrdých zásahov. Hovorí v drobných udalostiach života, ponacháva pritom slobodu. Usmerňuje život človeka tak, aby si sám, vo vedomí slobody vybral to lepšie.

Koncil prijal vyčítku adresovanú Cirkvi, že sa Ona chce starať len o duchovno a nevšima si dôležitosť hospodárskych faktorov. A tak je našou úlohou otvorenosť voči svetu. Spolu s Cirkvou a v nej pozorujme a skúmame svet, aby sme ho mohli poznať a na základe poznania pochopiť, akú službu svetu žiada od nás Tvorca sveta a Pávodca Cirkvi.

Prispievateľom:

1. Každý príspevok označte /menom, pseudonymom, značkou/
a uveďte názov príspevku, aby sme, ak nebude uverifikovaný,
mohli naň odpovedať v rubrike "prispievateľom".
2. Uveďte svoj vek a povolanie /stačí približne/.
3. Aj keď neposielate vlastné príspevky, môžete reagovať
na uverejnené články, môžete kritizovať, dávať návrhy,
klásť otázky. Pomôžete tým vytvoriť základňu pre zjed-
nocujúci dialóg a usmerníte redakciu na riešenie tých
otázok, ktoré sú aktuálne.
4. Príspevok nech je oddelený od prípadného sprievodného
listu. Z bezpečnostných dôvodov píšete strojom.
5. Príspevky posielajte tou istou cestou, ktorou sa Vám
dostáva časopis. Posielajte v zalepenj obálke s ná-
pisom - redakcia RaN.

Pýtate sa - odpovedáme.

Vy: Prečo preberáte úvahy cudzích autorov? Ak sa preberá, treba aspoň vyberať veci menej diskutabilné /Slonka - Joga/ a menej pesimistické /Mauriac/. Myslím si, že na Slovensku je dosť schopných ľudí, ktorí by mohli písať o problémoch našich a o problémoch aktuálnych.
/Jozef R. Prešov, Michal K. Trebišov/

My: Tiež si myslíme, že u nás je dosť schopných ľudí, preto všetkých prosíme o príspevky.

Vy: Môže byť medzi príspevkami aj poézia? /Katka, Michalčevca/

My: Môže. Náš časopis nie je literárny, ale môže príspevok ak je krátky /1 str./ uverejniť, alebo ponúknuť iným redakciám. Ak by príspevkov s náboženskou poéziou bolo veľa, môžeme o pár rokov vydať zbierku básní mladých autorov. To isté platí o piesňovej tvorbe, s tým rozdielom, že tí, čo majú na starosti rubriku Duchovná hudba, vždy vyberú jednu pieseň na uverejnenie. Prednosť má pieseň vhodná na používanie v liturgii.

Vy: Informovať nás o aktualitách náboženského života majú za úlohu iné časopisy. Nemiešate sa uverjňovaním aktualít do ich kompetencie? /Peter P. Bratislava/

My: "Informácia je nositeľom náboja"- hovoria novinári. Aj zdanlivo nestranná informácia ovplyvňuje naše postoje a názory. Za 40 rokov informačného monopolu mnohí z nás "nedobudli schopnosť" nekriticky prijímať in-

formácie. Treba sa nám naučiť diskutovať, rozmyšľať, hodnotiť situáciu z rôznych hľadísk. Určovanie kompetencie vedie k /duchovnej/ monopolizácii, ktorá môže prerásť do stereotypizácie alebo autoritárstva. Zdá sa nám, že v dobe dialógu a ekumenizmu je potrebné znásobiť informačné zdroje. Zároveň však je potrebné s vedením veľkej zodpovednosti dbať o to, aby názorový pluralizmus neprekážal zjednocovaniu, ale aby bol v jeho službách.

Vy: Prosíme redakciu, aby, pokiaľ je to možné, uvádzala pramene, z ktorých čerpá informácie. Máme na mysli informácie o Leninovi, Stalinovi... /Jozef a Ondrej, Bratislava/

My: Budeme sa o to snažiť.

Ohlasov na 1. číslo RaN bolo málo. Vaše otázky sme pospájali a skrátili. Bolo by vítané, keby na časopis reagoval každý, kto ho číta.

Naša modlitba:

Pane Ježišu, túžim rozprávať o Tebe svojim bratom a sestram. O Tvojej láske, o Tvojich skutkoch, o Tvojom utrpení, o Tvojom živote a smrti. Len neviem, či si s tým spokojný. Či to stačí. Či to nebude veľmi teoretické. Či to nebude veľmi naučené. Či to nebude z kníh. Ľudia, ktorých mi posielaš, čakajú inú odpoveď. Celkom praktickú, nenaučenú, nefrázovitú. Čakajú odpoveď nášho života, čakajú moje svedectvo.

Viem o tom, Ježišu, ale je ťažšie rozprávať svojim životom, svojou osobnou, pretrpenou skúsenosťou. Ty vyžaduješ moje skutky, náš život, lebo slovám dnes veria už iba naivní ľudia. Budem sa snažiť, Ježišu, menej hovoriť o skutkoch Tvojich. Budem o Tebe rozprávať radšej tak, že budem zdôvodňovať svoje skutky.

DUCHOVNÁ HUDBA /2/

Omňové časti.

Pred začiatkom omše: Slovo "liturgia"/leiturgia/ znamená verejnú činnosť, verejnú službu, od slov leitós - laos - ľud, a ergon - služba, činnosť.

Inštrukcia Musicam sacram považuje za najprirodzenejšie, ak pred sv. omšou je ticho. Tým sa vytvorí účinnejší kontrast voči liturgii ako činnosti a tiež ticho umožňuje individuálne vnútorné sústredenie sa na sv. omšu. Neopporúča sa pred sv. omšou konať pobožnosti. V žiadnom prípade čase pred sv. omšou nie je vhodný na skúšku zboru, prípadne na cvičenie organistu.

Musicam sacram uvádza, že pred sv. omšou môže znieť organ, alebo inštrumentálna hudba, ak svojím výrazom povznáša myseľ k Bohu. Chvíľa pred sv. omšou, keď sa už zhromaždenie zišlo, môže byť z praktických príčin príležitosťou pre kantora, aby poučil veriacich o spevoch, ktoré sa budú spievať a precvičil ich s nimi.

Úvodný spev /Introitus/

Úvodný spev otvára bohoslužbu. Má za úlohu utužiť jednotu zhromaždených, uvádza ich myseľ do tajomstva liturgického obdobia alebo slávnosti. Preto má textovo a hudobne vyjadriť tématiku jednotlivých omší: slávnosť, sviatok, liturgické obdobie, zvláštna príležitosť a pod.

Pre latinskú liturgiu je predpísaný spev z Graduale Romanum alebo Graduale Simplex - antifóna s príslušným

Salmon. Najvhodnejšie je forma striedavého spevu - kantor, sbor a ľud - lebo len kantor a sbor sa môžu pohodovoto pripraviť na jednotlivé nedele, sviatky a príležitosti a zároveň sa uplatní dôležitá požiadavka účasti celého zhromaždenia na speve.

U nás nemáme súbor takýchto spevov usporiadaných v liturgickom cykle. Kým sa to nevyrieši, môžeme používať kancionálové piesne, len treba dodržať spomenuté tématické okruhy.

Iné možnosti: a/ Zborová skladba komponovaná ako úvodný spev omše - buď súčasná alebo stará /kantáty, metatá, prípadne aj niektoré Kyrie s tropevaným textom majú viac povahu úvodného spevu/.

b/ Organová alebo inštrumentálna hudba tvorí emociálny signál začiatku slávnosti a príchodu kňaza, budí pocit slávnostnej chvíle a Božej velebnosti.

c/ Ticho. Vhodné najmä v čase, keď nie je prípustná inštrumentálna hudba. /napr. obdobie pôstu, adventu, prípadne pohrebná omša/

V posledných dvoch prípadoch /ak sa úvodný spev nespieva/ má lektor po príchode k oltáru alebo sám kňaz po pozdrave prečítať text úvodného spevu z misála.

Po dchode s celebrantom a s ohľadom na konkrétne podmienky /časová tieseň/ možno nechať vyznieť aj dlhšiu skladbu, najmä ak tvorí hudobne a textovo uzavretý celok a to aj za cenu, že kňaz bude chvíľu čakať. V ostat-

ných častiach omže by takéto preťahovanie pôsobilo rušivo.

/pokračovanie v budúcom čísle/

Čingiz Ajtmatov - demokracia

Viete, vždy som pocítoval, a zrejme aj mnohí ľudia, nesmierny nedostatok a niekedy úplnú absenciu demokracie. Ani dnes nie sme ešte pripravení správne ju prijímať. Demokracia je vec veľmi zodpovedná, ktorá sa pestuje celé generácie. A nie preto, že možno hovoriť o všetkom v tlačí i istne. To je skôr vonkajšia stránka. Uplatňovanie demokracie je predovšetkým veľmi zložitý proces tolerancie a vzájomnej úcty jedných vrstiev spoločnosti k iným vrstvám, nesmierna ťažký, neraz dramatický proces formovania nového pohľadu na osud spoločnosti.

Hociktoré zriadenie môžeme nazvať hocijako, no ak nevytvára základňu pre skutočné oslobodenie ducha, nie je to nič platné.

/ z rozhovoru osobitného korešpondenta Ogoňka Felixa Medvedeva so sovietskym spisovateľom Čingizom Ajtmatovom uverejneného v Týždenníku aktualít 43, 19-25. okt. 87 /

PRE BRATOV - PRE TEBA
(NA OBETOVANIE)

g g² E₅ E₅ maj² cmi G

HŮJME TI DAŤ, BUĎE. LEN TO ČO SME DALI BRATOM

cmi² dmi⁵ E₅⁹ B

PRIJMEŠ OD NÁS LEN TO ČO SME DAROVALI IŤUM

g dia dmi g² F⁴

NEHAME VŠAK ŽAR PRE TEBA LEBO SMOUHEM BRATOM

B⁶ d c² F

NECHALI SME V NŮDZI A ODKLILI BLATOM.

B Bmaj² g g² E₅ E₅ maj² c²

PRIJMI OD NÁS BUĎE OTČE, ČI JEŠ ČI JEŠA NINA

F   dmi⁷   c⁷   c⁶   F   B

KTURŮ TI DNES   PRINAŠAME   SERZE TVŮJHO   GYNA

D   B   Bm⁷   g   Es   F

DÁVAME TI,   ČO SI NAH DAL   DARY 2 TVŮJICH   DAROV

D   B   Bm⁷   g   g⁷   D⁶   D

PRIZNI ČO NAŠ   BOŽE OTČE,   AJ KED' SE TO   MAĽO

SAMIZDAT